

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه مشاوره

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره گرایش شغلی

تأثیر آموزش مسیر شغلی والدین بر انطباق پذیری مسیر شغلی دانش آموزان پسر
پایه سوم دبستان شهر اصفهان در سال ۹۰-۸۹

استادان راهنما:
دکتر ایران باغبان
دکتر محمدرضا عابدی

استاد مشاور:
دکتر مریم فاتحی زاده

پژوهشگر:
عاطفه اعتصام پور

مهرماه ۱۳۹۰

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات
و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان‌نامه
متعلق به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه مشاوره

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره گرایش شغلی خانم عاطفه
اعتصام پور تحت عنوان

تأثیر آموزش مسیر شغلی والدین بر انطباق پذیری مسیر شغلی دانش آموزان پسر
پایه سوم دبستان شهر اصفهان در سال ۹۰-۸۹

در تاریخ ۱۲/۷/۹۰ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

امضاء	با مرتبه ی علمی دانشیار	استاد راهنمای اول پایان نامه دکتر ایران باغبان
امضاء	با مرتبه ی علمی دانشیار	استاد راهنمای دوم پایان نامه دکتر محمدرضا عابدی
امضاء	با مرتبه ی علمی دانشیار	دکتر مریم فاتحی زاده
امضاء	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر عذرا اعتمادی
امضاء	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر احمد عابدی

امضای مدیر گروه

رایا:

ن وای طان آ . ازداش یده ای ش زار بام و آ ن زولای می مه ار . ام رابا
آ و زکاری وش رون وده ارا اولان ده و آن شای نا ما بازماره یات وش نراوار
داش ون ازجا وبام و نای ن آ و . م و د بارو دام یاری شی اوداده ارنده
ای شای . ای وویاوری وای ای ندگا بام .

ان! ما و ررات دودا صاص ده وداش آ . راز و قاشان ن لازم ات ن طا
ن . اک رردای و پاس دارم از اساید . و اعدرد مرد رضا عاری و د مرا ان بابان
اساید را ما و د م م و زاده شاور با و ص و و ا ح اولان را ن اجام ان وش

وور

پس رای را ن س ز ن آوت

قدم :

مرم

مرا عا ق و و دم

و

ررومام

وا ق ام

و

ایدزق ام ر

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تأثیر آموزش مسیر شغلی والدین بر انطباق پذیری مسیر شغلی کودکان پسر پایه سوم دبستان بود. روش پژوهش نیمه تجربی از نوع پیش آزمون، پس آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری کلیه دانش آموزان پسر پایه سوم دبستان ساکن شهر اصفهان در سال ۹۰-۸۹ بود. در این جامعه یک نمونه ۴۰ نفری به صورت نمونه در دسترس انتخاب شد که به طور تصادفی ۲۰ نفر از آنها در گروه آزمایش و ۲۰ نفر در گروه کنترل قرار گرفتند. ابزارهای گردآوری داده ها شامل پرسشنامه محقق ساخته انطباق پذیری مسیر شغلی کودکان بود که روایی آن در حیطه دغدغه $F=0/61$ در حیطه اعتماد $F=0/40$ در حیطه کنجکاوی $F=0/59$ در حیطه کنترل $F=0/42$ و پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ $0/94$ محاسبه شد. داده های گردآوری شده از طریق آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی با روش تحلیل کواریانس مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد آموزش مسیر شغلی والدین بر عوامل دغدغه مسیر شغلی، کنترل مسیر شغلی و اعتماد مسیر شغلی کودکان مؤثر است آموزش مسیر شغلی والدین بر عامل کنجکاوی مسیر شغلی کودکان مؤثر نبود. از این پژوهش می توان در موسسات و مراکز مشاوره ای برای آموزش والدین در زمینه انطباق پذیری مسیر شغلی کودکان استفاده کرد.

کلیدواژه ها: انطباق پذیری مسیر شغلی، آموزش مسیر شغلی، دغدغه مسیر شغلی، کنترل مسیر شغلی، کنجکاوی مسیر شغلی، اعتماد مسیر شغلی.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه	۱
۲-۱- شرح و بیان مسأله پژوهشی	۲
۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق	۶
۴-۱- کاربرد نتایج تحقیق	۶
۵-۱- اهداف پژوهشی	۷
۱-۵-۱- هدف کلی	۷
۲-۵-۱- اهداف اختصاصی	۷
۶-۱- فرضیه های تحقیق	۷
۱-۶-۱- فرضیه اصلی	۷
۲-۶-۱- فرضیه های فرعی	۷
۷-۱- تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها	۸
۱-۷-۱- انطباق پذیری مسیرشغلی	۸
۲-۷-۱- دغدغه مسیرشغلی	۸
۳-۷-۱- کنترل مسیرشغلی	۸
۴-۷-۱- کنجاوی مسیرشغلی	۹
۵-۷-۱- اعتماد مسیرشغلی	۹
۶-۷-۱- آموزش والدین	۹

فصل دوم : پیشینه پژوهش

قسمت اول: پیشینه نظری	۱۰
۱-۲- انطباق پذیری مسیرشغلی چیست؟	۱۰
۲-۲- مسیرهای شغلی در قرن بیست و یکم	۱۱
۱-۲-۲- تحول مسیرهای شغلی	۱۲
۲-۲-۲- متغیرهای بافتی نافذ بر مسیرشغلی	۱۳

۱۴-۲-۳- پیدایش مسیرهای شغلی جدید	۱۴
۱۴-۲-۴- جایگاه انطباق پذیری مسیرشغلی	۱۴
۱۵-۳- نظریه های رشدی	۱۵
۱۵-۱-۳-۲- نظریه سوپر	۱۵
۱۵-۱-۱-۳-۲- خود پنداره	۱۵
۱۶-۲-۱-۳-۲- مراحل و وظایف رشد	۱۶
۱۸-۳-۱-۳-۲- بلوغ مسیرشغلی	۱۸
۱۹-۴-۱-۳-۲- انطباق پذیری مسیرشغلی در نظریه سوپر	۱۹
۱۹-۲-۳-۲- تیپ شناسی هالند	۱۹
۲۱-۳-۳-۲- نظریه رنگهای واقعی لوری	۲۱
۲۱-۱-۳-۳-۲- فرضهای زیربنای نظریه	۲۱
۲۱-۲-۳-۳-۲- شرح نظریه	۲۱
۲۶-۴-۲- نظریه های انطباق پذیری مسیرشغلی	۲۶
۲۶-۱-۴-۲- نظریه مسیرهای شغلی گشوده و فراصلاحیت هال	۲۶
۲۷-۱-۱-۴-۲- انطباق پذیری مسیر شغلی در نظریه فرا صلاحیت ها	۲۷
۲۸-۲-۴-۲- ساختار شغلی نظریه رشدی رفتار مسیرشغلی	۲۸
۲۹-۱-۲-۴-۲- ساختار شغلی: وظایف رشدی درزمینه مراحل رشدی شغلی	۲۹
۳۳-۲-۲-۴-۲- موضوعات زندگی	۳۳
۳۳-۳-۲-۴-۲- داستان زندگی	۳۳
۳۴-۴-۲-۴-۲- شخصیت شغلی	۳۴
۳۵-۵-۲-۴-۲- انطباق پذیری مسیرشغلی	۳۵
۳۶-۶-۲-۴-۲- ابعاد انطباق پذیری مسیرشغلی	۳۶
۴۲-۳-۴-۲- نسخه جدید نظریه ی سازگاری مسیرشغلی وانطباق پذیری مسیرشغلی	۴۲
۴۵-۴-۴-۲- خلاصه بخش جایگاه و نظریه های انطباق پذیری مسیرشغلی	۴۵
۴۶-۵-۲- انطباق پذیری مسیرشغلی کودکان	۴۶
۴۶-۱-۵-۲- رشد شغلی کودک دربستر(باقت /زمینه)	۴۶
۴۷-۱-۱-۵-۲- رشدگستره زندگی	۴۷

۴۸.....	۲-۵-۱-۲- رشد دوره زندگی.....
۴۹.....	۲-۵-۱-۳- نظریه نظام های رشد.....
۴۹.....	۲-۵-۱-۴- روان شناسی رشد مسیرشغلی.....
۴۹.....	۲-۵-۱-۵- نظریه مسیرشغلی و رشد کودک.....
۵۱.....	۲-۵-۲- از بلوغ تا انطباق پذیری.....
۵۲.....	۲-۵-۲-۱- میزان و درجه انطباق پذیری.....
۵۳.....	۲-۵-۲-۲- ترتیب احراز قرارگیری (یا پیکره بندی) میزان و درجه انطباق پذیری.....
۵۳.....	۲-۵-۲-۳- مسیرهای رشد و مراحل رشد.....
۵۴.....	۲-۵-۲-۴- افزایش انطباق پذیری مسیرشغلی.....
۵۵.....	۲-۵-۲-۵- بحث و نتیجه گیری.....
۵۶.....	۲-۶- آموزش والدین.....
۵۷.....	۲-۷- قسمت دوم: پیشینه پژوهشی.....
۶۰.....	۲-۸- خلاصه فصل.....

فصل سوم: روش اجرای پژوهش

۶۳.....	مقدمه.....
۶۳.....	۳-۱- روش پژوهش.....
۶۴.....	۳-۲- جامعه آماری.....
۶۴.....	۳-۳- نمونه و روش نمونه گیری.....
۶۵.....	۳-۴- ابزار پژوهش.....
۶۵.....	۳-۴-۱- پرسشنامه انطباق پذیری مسیرشغلی کودکان.....
۶۹.....	۳-۴-۱-۱- روایی پرسشنامه.....
۷۲.....	۳-۴-۱-۲- پایایی پرسشنامه.....
۷۲.....	۳-۴-۲- پرسشنامه محقق ساخته نظر سنجی از والدین.....
۷۳.....	۳-۵- شیوه ی اجرا.....
۷۳.....	۳-۶- روش های آماری تجزیه و تحلیل داده ها.....

فصل چهارم: نتایج پژوهش

مقدمه ۷۵

۴-۱- یافته های کمی پژوهش ۷۵

۴-۲- یافته های کیفی پژوهش ۸۶

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

مقدمه ۸۷

۵-۱- خلاصه طرح و نتایج پژوهش ۸۷

۵-۲- بحث درمورد یافته ها ۸۸

۵-۳- اعتبار پژوهش ۹۴

۵-۴- محدودیت های پژوهش ۹۴

۵-۵- پیشنهادات پژوهش ۹۵

۵-۵-۱- پیشنهادات پژوهشی ۹۵

۵-۵-۲- پیشنهادات کاربردی ۹۶

پیوست ها ۹۷

منابع و مأخذ ۱۲۱

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
شکل (۱-۲) اثرات متعامل فراصلاحیت ها	۲۶.....
شکل (۱-۴) میانگین نمره کل پس آزمون و پیش آزمون دردو گروه گواه و آزمایش	۷۶.....
شکل (۲-۴) میانگین نمره دغدغه پس آزمون و پیش آزمون دردو گروه گواه و آزمایش	۷۸.....
شکل (۳-۴) میانگین نمره اعتماد پس آزمون و پیش آزمون دردو گروه گواه و آزمایش	۸۰.....
شکل (۴-۴) میانگین نمره کنجکاوی پس آزمون و پیش آزمون دردو گروه گواه و آزمایش	۸۲.....
شکل (۵-۴) میانگین نمره کنترل پس آزمون و پیش آزمون دردو گروه گواه و آزمایش	۸۵.....

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول (۱-۲) تحول مسیرشغلی بر مبنای سه موج تاصفر.....	۱۳
جدول (۲-۲) ارزش، منبع لذت، توانایی، نیاز و منبع ناکامی های چهاررنگ در نظریه رنگ های واقعی لوری، سمیعی، زیرچاپ، (ص، ۲۸).....	۲۵
جدول(۳-۲) ابعاد انطباق پذیری طبق مدل بارمن و متو و یدلو و تعاریف این ابعاد	
جدول (۴-۲) ابعاد انطباق پذیری ازدیدگاه پالاکاس و همکاران	۴۴
جدول(۱-۳)دیاگرام طرح تحقیق	۶۳
جدول(۲-۳) مشخصات مادران دانش آموزان دوگروه آزمایش و گواه	۶۵
جدول (۳-۳) همبستگی هر سوال بانمره کل درخصوص پرسشنامه محقق ساخته انطباق پذیری مسیر شغلی کودکان	۶۷
جدول(۴-۳) تعدادسوال ها و دامنه نمره های انطباق پذیری مسیرشغلی و جنبه های چهارگانه آن	۶۹
جدول (۳- ۵) همبستگی حیطة دغدغه با نمره کل سوالات مربوط به روایی دراین حیطة	۷۰
جدول (۳- ۶) همبستگی حیطة اعتماد با نمره کل سوالات مربوط به روایی دراین حیطة	۷۰
جدول (۳- ۷) همبستگی حیطة کنجکاوی با نمره کل سوالات مربوط به روایی دراین حیطة	۷۰
جدول (۳- ۸) همبستگی حیطة کنترل با نمره کل سوالات مربوط به روایی دراین حیطة	۷۰
جدول (۳- ۹) همبستگی هرحیطه بانمره کل و همبستگی متقابل حیطة های پرسشنامه انطباق پذیری مسیر شغلی کودکان	۷۱
جدول(۳-۱۰) آلفای کرونباخ درهرحیطه پرسشنامه انطباق پذیری مسیرشغلی کودکان	۷۲
جدول (۳- ۱۱) فرمت کلی جلسات	۷۴
جدول(۴-۱) آماره های توصیفی برای نمره کل درمراحل پیش آزمون و پس آزمون	۷۵
جدول(۴-۲) آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس ها دربررسی نمره کل	۷۶
جدول (۴-۳) خلاصه نتایج تحلیل کواریانس دربررسی نمره کل درگروه آزمایش و گواه	۷۷
جدول(۴-۴)آماره های توصیفی برای دغدغه درمراحل پیش آزمون و پس آزمون	۷۷
جدول (۴- ۵) آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس ها وبررسی نمره دغدغه	۷۹
جدول (۴- ۶) خلاصه نتایج تحلیل کواریانس دربررسی نمره دغدغه درگروه آزمایش و گواه	۷۹
جدول(۴-۷) آماره های توصیفی برای اعتماد درمراحل پیش آزمون و پس آزمون	۸۰
جدول(۴-۸) آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانسها دربررسی نمره اعتماد	۸۱

- جدول (۹-۴) خلاصه نتایج تحلیل کواریانس دربررسی نمره اعتماد آزمایش و گواه ۸۱
- جدول (۱۰-۴) آماره های توصیفی برای کنجکاوای درمراحل پیش آزمون و پس آزمون ۸۲
- جدول (۱۱-۴) آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس ها دربررسی نمره کنجکاوای ۸۳
- جدول (۱۲-۴) خلاصه نتایج تحلیل کواریانس دربررسی نمره کنجکاوای درگروه آزمایش و گواه ۸۳
- جدول (۱۳-۴) آماره های توصیفی برای کنترل درمراحل پیش آزمون و پس آزمون ۸۴
- جدول (۱۴-۴) آزمون لوین جهت بررسی تساوی واریانس ها دربررسی نمره کنترل ۸۵
- جدول (۱۵-۴) خلاصه نتایج تحلیل و کواریانس دربررسی نمره کنترل درگروه آزمایش و گواه ۸۵

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

شاید اساسی ترین سوال والدین از مشاوران مسیر شغلی سوالاتی نظیر این باشد. چگونه به فرزندمان کمک کنیم تا بتواند شغل مناسبی پیدا کند؟ چگونه به فرزندمان کمک کنیم تا بتواند انتخاب رشته مناسبی انجام دهد؟ برای هدایت فرزندمان به سمت موفقیت در شغل آینده اش باید از چه زمانی دست به کار شد؟ وظیفه ما در قبال انتخاب ها و تصمیم گیری های فرزندمان چیست؟ ... به نظر می رسد والدین به تأثیر مهم خود بر روی مسیر شغلی فرزندانشان آگاه باشند لیکن به درستی نمی دانند که چگونه و از چه راههایی می توانند فرزندانشان را در بهترین مسیر شغلی ممکن قرار دهند اینجاست که ضرورت آموزش والدین به خوبی احساس می شود.

اما سوال اینجاست که این آموزش ها باید در چه زمینه ای باشد و از چه زمانی شروع شود؟ ساویکاس^۱ با ارائه نظریه انطباق پذیری مسیر شغلی^۲ به خوبی به این سوالات پاسخ گفته است، از نظر وی هر چه میزان انطباق پذیری مسیر شغلی بیشتر باشد فرد در زمان انتخاب ها و تصمیم گیری ها با موفقیت بیشتری عمل می کند اما او برخلاف سوپر معتقد است که انطباق پذیری مسیر شغلی محدود به سن یا دوره خاصی از عمر نیست و در هر مرحله سنی انطباق پذیری خاص آن سن مورد نیاز است. ساویکاس (۲۰۰۲) معتقد است کودک باید به عنوان

---

1 -Savickas

2 -Career adaptability theory

دوره‌ای پیشرو در ایجاد دغدغه‌های اولیه نسبت به آینده، کنترل پیدا کردن روی زندگی شخصی، توانا شدن در تصمیم‌گیری‌های مسیر شغلی و اعتماد در ساختن و کامل کردن انتخاب‌های شغلی نگریسته شود.

تغییرات سریع دنیای کار، فن‌آوری اطلاعات، جهانی‌سازی اقتصاد و به‌طور کلی ماهیت متغیر محیط‌های کاری باعث گشته تا کارفرمایان و مدیران بیشتر و بیشتر به درک و بهبود انطباق‌پذیری مسیر شغلی بپردازند. آنها به دنبال کارکنانی هستند که با آموختن شیوه‌های جدید انجام وظایف شغلی با شرایط جدید کنار بیایند و بتوانند ابهام ناشی از محیط‌های متغیر را تحمل کنند و در عین حال مؤثر باشند (پالاکاس^۱ و همکاران، ۲۰۰۰) در واقع آنها به دنبال کارکنانی هستند که از توانایی انطباق‌پذیری مسیر شغلی برخوردار باشند و این اهمیت پرورش افرادی که از کودکی به صلاحیت انطباق‌پذیری مجهز شده‌اند را مشخص می‌سازد.

به نظر می‌رسد مؤثرترین راه در پرورش کودکانی با انطباق‌پذیری مسیر شغلی بالاتر وجود والدینی آگاه‌تر در این زمینه است و انتظار می‌رود با برگزاری برنامه‌های آموزشی برای والدین در زمینه انطباق‌پذیری مسیر شغلی، می‌توان ابعاد چهارگانه انطباق‌پذیری مسیر شغلی را که شامل (دغدغه، کنترل، کنجکاوی، اعتماد) است در کودکان افزایش داد.

۲-۱- شرح و بیان مساله پژوهشی

همواره یکی از دغدغه‌های مهم والدین پیدا کردن روشی سودمند برای جهت‌دهی شغلی فرزندانشان بوده است به خصوص در زمان انتخاب رشته تحصیلی و یا انتخاب شغل غافل از آنکه پایه‌ریزی مسیر شغلی افراد بسیار زودتر از تصور همگان صورت می‌گیرد. اما این تنها والدین نیستند که از این موضوع غافل مانده‌اند. روانشناسی رشد توجه ویژه‌ای به مطالعه در مورد رشد کودک دارد اما راجع به رشد شغلی و رفتار شغلی بزرگسالان بسیار بیشتر می‌دانیم تا رشد شغلی در کودکان. با اینکه آگاهی از مسیر شغلی یک خط سیر رشدی است که از کودکی آغاز می‌شود و تا کهنسالی ادامه دارد. در واقع در پیوند زدن کودکی به رشد مسیر شغلی کوتاهی شده است (هارتونگ^۲، پورفلی^۳ و اندراسک^۴، ۲۰۰۴).

برنامه‌های مربوط به مسیر شغلی در دبستان باید به یک روند ضروری در روند آموزشی همه دانش‌آموزان تبدیل شود (برنز^۵، اسکایرا^۶، ۲۰۰۴). برنامه‌های جامع مربوط به مسیر شغلی که به لحاظ فرهنگی مورد

1 - pulakos

2- Hartung

3 -Porfeli

4 -Vondracek

5 -Berns

6 -Scairra

توجه اند هدفمند و منظم اند و با این فرضیه که رشد مسیرشغلی روندی مادام العمر است، پیش از دبستان شروع می شوند (زونکر^۱، ۲۰۰۶). در این راستا ارتباطات اولیه در بطن خانواده و اثرات بعدی آن ها روی جهت گیری مسیرشغلی بسیار حائز اهمیت است.

رو^۲ (۱۹۵۶) به نقل از زونکر (۲۰۰۶) تاکید کرد که تجارب دوران کودکی نقش مهمی در یافتن رضایت در زمینه ی منتخب دارد. پژوهش های رو به تحقیق درباره ی چگونگی اثر سبک های والدینی بر سلسله مراتب نیازها و ارتباط آن ها با سبک های زندگی بعدی دوران بزرگسالی منجر شده است. به عنوان مثال رو فرض کرد افرادی که از کار کردن با مردم لذت می برند والدینی گرم و پذیرنده داشته اند و کسانی که از تماس با دیگران اجتناب می کنند توسط والدین طرد کننده بزرگ شده اند.

به نظر می رسد که والدین بسیار کمی متوجه تأثیر به سزای خود بر رشد مسیرشغلی فرزندانشان باشند (کوچران، ۱۹۸۴) رفتار والدین درست به اندازه تأثیر رغبت ها، اهداف و ارزش های کودک بر مسیرشغلی کودکان مؤثر است (اندرسن^۳ و همکاران، ۱۹۶۵، اُسگوتروپ^۴، ۱۹۷۶، براون^۵، ۱۹۸۴ به نقل از پالمر^۶ ۱۹۸۶).

سوپر وراس (۱۹۸۱) اولین بار از واژه انطباق پذیری استفاده کردند سپس ساویکاس (۱۹۹۴، ۲۰۰۵) در بین سایر نظریه پردازان رشد مسیرشغلی، انطباق پذیری را یکی از ابعاد مهم نظریه اش قرارداد، به نظر وی انطباق پذیری یعنی کسب نگرشها، صلاحیت ها و رفتارهایی که افراد برای هماهنگ سازی خودشان با کار به کار می برند و مسیرهای شغلی هنگامی ساخت می گیرند که افراد خودشان را درون این نقش های شغلی بسط دهند. به طور خلاصه انطباق پذیری می گوید که افراد چطور یک مسیرشغلی را می سازند. انطباق پذیری بر گذارهای مربوط به خود چرخه های مسیرشغلی متمرکز است به خصوص روی مقابله با تغییراتی که غیرقابل پیش بینی و آسیب زا هستند.

پیش بینی های فعلی نشان می دهد افراد موفق در آینده کسانی هستند که از هوش کافی برای یادگیری مهارت های جدید برخوردارند و مهم تر آنکه خواهان تجربه محیط های کاری جدید و متفاوت هستند. انعطاف پذیری برای سازگاری و انطباق با محیط های کاری متفاوت و ظرفیت برقراری ارتباط با دیگران از ویژگی های کارکنان آینده است. در آینده تغییرات مداوم برای کارکنان رفاه نمی آورد بلکه آن ها باید با عقاید، روشها، ابزار و

---

1 -Zunker

2 -Roe

3 -Anderson

4 -Osgothorpe

5 -Braven

6 -Palmer

الزامات سریعاً سازگار شوند. واقعیت دنیای شغلی امروز این است که برخی از افراد مجبورند از مسیرهای شغلی گذر کنند و بعضی دیگر مسیرهای شغلی شان را تغییر دهند تا کار رضایت بخش را بیابند. تحقق چنین وضعیتی می تواند نتایج مثبت و منفی ای برای گذارهای شغلی افراد به همراه داشته باشد. از این رو هم سازمان ها ناگزیر از برگزیدن افرادی هستند که به سرعت منطبق می شوند و هم کارکنان ناچارند با عوامل مؤثر بر انطباق پذیری مسیر شغلی آشنا باشند (یوسفی، ۱۳۹۰). اهمیت انطباق پذیری باعث گشته تا یک مدل و سه نظریه در خصوص این صلاحیت شکل بگیرد: مدل پالاکاس و همکاران (۲۰۰۰)، نظریه ساختار گرایی مسیر شغلی (ساویکاس، ۱۹۹۴، ۱۹۹۷)، نسخه جدید نظریه سازگاری شغلی (گریفین و هسکت^۱، ۲۰۰۵)، نظریه مسیرهای شغلی گشوده هال^۲ (۲۰۰۲).

ساویکاس (۲۰۰۵) معتقد است انطباق پذیری چهار بعد دارد: دغدغه^۳، کنترل^۴، کنجکاوی^۵ و اعتماد^۶ به نظریه فرد باید از هر چهار ویژگی برخوردار باشد تا توانایی انطباق پذیری داشته باشد. این چهار بعد نشان گر منابع عمومی انطباق پذیری و راهبردهایی هستند که افراد برای مدیریت وظایف و گذارها و ضربه های روانی در حین ساخت دادن به مسیرهای شغلی شان استفاده می کنند.

پالاکاس^۷ و همکاران (۲۰۰۰) معتقدند انطباق پذیری تغییر مؤثر در مقابل موقعیتی است که تغییر کرده است. از نکات مهم این تعریف آن است که محور انطباق پذیری تغییر رفتار است یعنی سماجت بر عمل و ادامه فعالیت های رایج علیرغم تغییرات محیط انطباق نیست و دیگر آن که تغییر باید مؤثر باشد تغییری که راه رسیدن به هدف را طولانی و یا سخت می کند انطباق پذیری نیست و در نهایت تغییر باید در پاسخ به تغییرات محیط باشد. گریفین و هسکت (۲۰۰۵) نسخه جدیدی از نظریه سازگاری شغلی (دیویس و لاف کوئیست، ۱۹۸۴ و دیویس، ۲۰۰۲) ارائه کردند که یکی از مولفه های این نظریه جدید انطباق پذیری است. الروث و هسکت (۲۰۰۵) با تکیه بر این نظریه معتقدند برای درک انطباق پذیری باید عملکرد و وظیفه شامل (تبحر در وظایف غیر کاری، ارتباطات کتبی و کلامی، مدیریت و اجرا و تبحر در وظایف شغلی) و عملکرد زمینه شامل (نشان دادن تلاش، حفظ نظم فردی و تسهیل عملکرد گروه) را از هم جدا کرد.

---

1 -Griffin & Hesketh

2 -Hall

3 -Concern

4 -Control

5 -Curiosity

6 -Confidence

7 -Pulakos

بریسکو^۱ و هال (۱۹۹۹) و هال (۲۰۰۴) معتقدند که خودآگاهی و انطباق پذیری دو صلاحیت است که به افراد کمک می کند تا طی مسیر شغلی خود انعطاف پذیری شان را حفظ کنند و تجارب و صلاحیت های جدیدی را توسعه دهند.

هال (۲۰۰۲، به نقل از یوسفی، ۱۳۹۰) معتقد است انطباق پذیری فرا صلاحیتی است که فرد را قادر می سازد تا خودش را اصلاح کند و فعالانه به مطالبات جدید محیط پاسخ دهد بدون آنکه منفعلانه منتظر درون دادهای سازمان بماند. این رفتار های خود-هدایت گر^۲ خود آگاهی بیشتر را منعکس می سازد که به رفتار های پیشرو صحیح و جهت دار ختم می شود. ارزش ها و اهداف فردی راهنمای فرد در انطباق پذیری خواهند بود.

نکته مهم در این میان آن است که چگونه می توان انطباق پذیری را ایجاد کرد و چه عواملی در بهبود آن مؤثرند؟ در پژوهش حاضر فرض بر آن است که با آموزش والدین در چهار حیطه دغدغه، کنترل، کنجکاوی و اعتماد می توان انطباق پذیری مسیر شغلی را در کودکان ایجاد کرد و یا بهبود بخشید.

اکثر نظریات و تحقیقات خانواده را به عنوان اصلی ترین زمینه تأثیر گذار در رشد حرفه ای می دانند. به نظر می رسد خانواده تأثیر بسیار قوی تری نسبت به همسالان، مدرسه و شبکه اینترنت بر روی رشد حرفه ای کودک دارد (اسکولمبرگ^۳، واندراک و سروتر^۴، ۱۹۸۴، به نقل از هارتونگ^۵، ۲۰۰۴) شون^۶ (۱۹۵۸) دریافت والدین تنها عامل مهم تأثیر گذار بر روی ترجیحات و انتخاب های کودکان هستند و کیفیت این تأثیر نسبت به جنسیت کودک متغیر است.

والدین کودکان را تشویق می کنند تا خود را با کلیشه های جنسیتی وفق دهند (بریک^۶ و بلایمیلین^۷، ۱۹۸۴) و همچنین این نگرش را به کودکان انتقال می دهند که می توان اهمیت دوران کودکی را به عنوان دوره ای مهم در به دست آوردن اطلاعات مسیر شغلی نادیده گرفت و یا کم اهمیت شمرد. بنابراین بریک و بلایمیلین از برنامه های آموزش مسیر شغلی برای والدین حمایت می کنند تا این وضعیت اصلاح شود.

کودکان همزمان با رشد حسی از آینده در جستجوی پیوند با دیگران و جهان اطرافشان هستند. یک راه برای کمک به کودکان که سفر زندگی را آغاز کرده اند این است تا ابزارهایی در اختیار آنان بگذاریم که در

---

1 -Brisco
2 -Self-directed
3 -Schulenberg
4 -Crouter
5 -Chown
6 -Brik
7 -Blimline

رشد خودشان دخیل شوند و از طریق تلاش های جمعی اعضای خانواده خود تشویق گردند (مک رایتر^۱ و همکاران، ۲۰۰۴ به نقل از زونکر، ۲۰۰۶).

به نظر می رسد آموزش والدین در زمینه ابعاد چهارگانه انطباق پذیری مسیر شغلی طبق نظریه ساویکاس بتواند در افزایش انطباق پذیری مسیر شغلی کودکان تأثیرگذار باشد.

اما گرچه مطالعات زیادی در زمینه انطباق پذیری مسیر شغلی صورت گرفته است، در زمینه تأثیرگذاری آموزش والدین برای تربیت فرزندان با انطباق پذیری مسیر شغلی بالاتر تحقیقات اندکی وجود دارد. هدف پژوهش حاضر این است که در طی یک برنامه آموزشی ابعاد انطباق پذیری مسیر شغلی و راه های ایجاد آن در کودکان به والدین آموزش داده شود و تأثیر آن بر انطباق پذیری مسیر شغلی کودکان بررسی شود.

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

ضرورت انجام این پژوهش شامل موارد زیر است:

۱. تحقیق (اسگوتروپ، ۱۹۷۶، لی^۲، ۱۹۷۶ و باکهاردت^۳ و همکاران، ۱۹۹۷، دیویس^۴ و کندل^۵، ۱۹۸۱) نشان می دهد که اکثریت والدین مشتاق هستند تا به روش سودمندی به طرح ریزی مسیر شغلی فرزندان شان کمک کنند ولی بیشتر آنها نمی دانند که این مسیر دقیقاً باید چگونه باشد. در صورت تایید فرضیه این تحقیق می توان پاسخگوی سوالات زیاد و گوناگون والدین در این زمینه بود.

۲. ما در جهانی زندگی می کنیم که به این دلیل مشکلات اقتصادی، بیکاری، و بی رضایتی از کار بسیار فراگیر شده است و شاید یکی از راه های رفع این نارضایتی ها وجود مشاوران و والدینی آگاه است که از ابتدای سنین کودکی به کودک کمک کنند تا در مسیری که با رغبت ها، ارزش ها و توانایی هایش هماهنگ است قرار بگیرد و بتواند به اکتشاف و طرح ریزی مسیر شغلی متناسب با این ویژگی ها دست بزند.

۳. با توجه به اینکه در این زمینه تقریباً مطالعه قابل توجهی در ایران صورت نگرفته است و تحقیقات خارج از کشور هم محدود هستند این پژوهش می تواند راه گشای پژوهش های آتی در این مقوله باشد.

۱-۴- کاربرد نتایج تحقیق

(الف) در مشاوره تحصیلی

1-McWhirter

2 -Lea

3 - Bukhardt

4 - Davis

5 - Kandel